

Τι μας δίδαξε το βιβλίο της Στ' Δημοτικού

ΕΦΗ ΓΑΖΗ

Πολλοί άνθρωποι θεωρούν ενδεχομένως ότι τα εγχειρίδια μας διδάσκουν όταν συμπεριλαμβάνονται στο αναλυτικό πρόγραμμα των σχολείων. Η υπόθεση του εγχειριδίου Ιστορίας της Στ' Δημοτικού μάς έδειξε ότι τα εγχειρίδια διδάσκουν κάτι και όταν αποσύρονται. Τι μάθαμε τελικά από το εγχειρίδιο Ιστορίας της Στ' Δημοτικού;

Το πρώτο πράγμα που μάθαμε είναι ότι απαιτείται πολύς χρόνος και πολλή υπομονή για να ξανασκεφτούμε την εθνική μας ιστορία. Σε αντίθεση με ό,τι θεωρούν οι περισσότεροι από τους επαγγελματίες ιστορικούς, πολλά θέματα και πολλά ζητήματα είναι ακόμη ανοιχτά και διαφιλονικούμενα στον δημόσιο χώρο και στο πεδίο της ευρύτερης ιστορικής κουλτούρας και μνήμης. Ακόμη και οι λεγόμενοι εθνικοί μύθοι φαίνεται να λειτουργούν και να διατηρούν την αντοχή τους. Αυτό σημαίνει ότι η διαδικασία του ιστορικού αναστοχασμού απαιτεί εμπάθυση και επιμονή.

Το δεύτερο πράγμα που μάθαμε είναι ότι τα τραύματα της Ιστορίας μάς ακολουθούν. Η απομόνωση ορισμένων, ομολογουμένως άτυχων, διατυπώσεων στο εγχειρίδιο (π.χ. «ο συνωστισμός στο λιμάνι της Σμύρνης») μάς έδειξε ότι, στον δημόσιο τουλάχιστον χώρο, το βιβλίο δεν αξιολογήθηκε στο σύνολό του και, δυστυχώς, δεν αποτιμήθηκε σε όλο των εύρος των εκπαιδευτικών δυνατοτήτων που προσέφερε. Αυτό συνέβη επειδή η εμβληματική θέση της Μικρασιατικής Καταστροφής στην εθνική ιστορία είναι στενά συνδεδεμένη με το βαθύ τραύμα του ξεριζωμού και της προσφυγιάς. Πέραν των πολιτικών ή πολιτισμικών συμβολισμών των «χαμένων πατρίδων», αυτό που έχει σημασία είναι ότι ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι θυμούνται ένα γεγονός αποτελεί τελικά τμήμα της ίδιας του της ιστορίας. Καταχωρημένος στη συλλογική και ατομική δια-γενεακή μνήμη, ο ανθρώπινος πόνος διεκδικεί τη θέση του στην Ιστορία. Η ιστορική εκπαίδευση καλείται να συμβάλει στη διεύρυνση των δυνατοτήτων κατανόησής του και να χτίσει γέφυρες ανάμεσα στη βιωματική αίσθηση του παρελθόντος και στο γνωστικό, κριτικό εγχείρημα που αποτελεί η Ιστορία.

Το τρίτο πράγμα που μάθαμε είναι ότι ο πόνος, οι μνήμες και τα τραύματα αποτελούν, δυστυχώς, εύκολη λεία για τον κάθε λογής λαϊκισμό. Ακούσαμε και διαβάσαμε, σε τμήμα των ΜΜΕ, απαξιωτικά και σεξιστικά σχόλια που συνέδεαν το περιεχόμενο ενός εγχειριδίου με το φύλο της επικεφαλής της συγγραφικής ομάδας ή της απερχόμενης υπουργού Παιδείας. Καλλιεργήθηκαν φόβοι τουλάχιστον δυσανάλογοι με το ζήτημα. Διατυπώθηκαν ατεκμηρίωτες θεωρίες συνωμοσίας. Το πιο θλιβερό χαρακτηριστικό αυτού του λαϊκισμού είναι ότι περιεβλήθη τον μανδύα του «αντιστασιακού λόγου». Υιοθετώντας ένα εντελώς απλοϊκό σχήμα ανάλυσης μιας σύνθετης πραγματικότητας, ο νέος εθνο-λαϊκισμός επιχειρεί να μας πείσει ότι αντιστέκεται στη «νέα τάξη» πραγμάτων στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Διεκδικεί θέση στον πολιτικό και κοινωνικό χάρτη μέσω της προώθησης επιχειρημάτων για την υπονόμευση του έθνους από τις «σκοτεινές δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης». Αν υπερβούμε αυτό το σχήμα, θα διαπιστώσουμε ότι οι νέοι εθνο-λαϊκισμοί, τόσο στη χώρα μας όσο και αλλού, αποτελούν στην πραγματικότητα τμήμα μιας από τις διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης. Αυτό δεν συμβαίνει μόνο επειδή προσφέρουν παραμυθία στις ανασφάλειες και στους φόβους που παράγουν οι σύγχρονοι μετασχηματισμοί. Συμβαίνει κυρίως επειδή τόσο οι εθνο-λαϊκισμοί όσο και οι «αντιστασιακοί εθνικισμοί» αδυνατούν να κατανοήσουν το κρίσιμο ζήτημα της ένταξης του έθνους στην πολιτική γεωγραφία της παγκοσμιοποίησης και να αξιολογήσουν τη δική τους συμβολή σε αυτή τη διαδικασία.

Το εγχειρίδιο της Ιστορίας της Στ' Δημοτικού μάς έμαθε ότι όλα αυτά τα ζητήματα είναι πολύ σοβαρά, όχι αποκλειστικά για τους ιστορικούς, αλλά για όλους τους πολίτες. Η Ιστορία, ειδικά η εθνική ιστορία, δεν βλάπτεται από τη δημόσια αντιπαράθεση και την κριτική. Αντίθετα, εμπλουτίζεται και διευρύνει τις κοινωνικές λειτουργίες της. Είναι όμως πολύ σοβαρή υπόθεση για να αφεθεί στα χέρια των μισαλλόδοξων και των φανατικών.

Η κυρία Εφη Γαζή είναι επίκουρη καθηγήτρια Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

**Το ΒΗΜΑ, 30/09/2007 , Σελ.: Β59
Κωδικός άρθρου: Β15178Β592
ID: 289678**